Tekst: **Karin Didderen**

Nieuw: **De natuurpersoon**

Er is een nieuw fenomeen in opkomst: de 'natuurpersoon'. Door de natuur te personifiëren zouden mensenrechten over te dragen zijn aan dieren en ecosystemen. Door de natuur een stem en wettelijke rechten te geven, trekt die natuur niet langer aan het kortste eind en zou de natuur als rechtspersoon zelfs in staat zijn juridische procedures te starten. Het concept heeft zijn oorsprong in het idee van 'gemeenschappelijk erfgoed', dat voor toekomstige generaties beschikbaar moet blijven.
In een overzichtsartikel in het tijdschrift Philosophia staan de ontstaansgeschiedenis en nieuwste ontwikkelingen van het fenomeen 'natuurpersoon' op een rij. De Poolse onderzoeker Martyna Łaszewska-Hellriegel stelt kritische vragen over de houdbaarheid ervan en vindt dat alleen rechtszaken onvoldoende kansen bieden de natuur te beschermen. Ook cultuur en onderwijs moeten volgens haar bijdragen. Een natuurpersoon is daarmee ook meer dan een rechtspersoon.
Ondertussen gaat de implementatie van de natuur als rechtspersoon wel met volle kracht vooruit. Nadat het eerste meer (Lake Erie, VS) rechten kreeg in 2019, stonden tegenstanders direct klaar met een tegenrechtzaak. Gevolg: de rechten zijn in 2020 onwettig verklaard door een federale rechtbank. Niettemin hebben in recente jaren diverse overzeese rivieren (Amazone, Whanganui, Magpie, Klamath) rechten gekregen. Europa had in 2022 zijn primeur: Mar Menor – een sterk vervuilde binnenzee in Spanje – kreeg rechten toegekend. Ook in Nederland zitten we niet stil: in een proefrechtbank diende op 6 oktober een zaak van de Noordzee tegen de Nederlandse staat. Het publiek kon in het Vredespaleis meegenieten van deze vingeroefening met de zee als rechtspersoon.
Ontwikkelingen op het gebied van rechten van de natuur zijn systematisch op de kaart gezet en te volgen met de Eco-Jurisprudence Monitor (https://ecojurisprudence.org).

Literatuur

Łaszewska-Hellriegel, M., 2022. Environmental Personhood as a Tool to Protect the Nature. Philosophia: 1-16.

Ambassade van de Noordzee, L. Burgers & J. den Outer, 2021. Compendium Rechten voor Natuur – Casestudies uit zes continenten.

(Beeld: Eco Jurisprudence Monitor)

Een tijgerhaai bij de Bahama's. (Foto: Albert Kok)

Haai is **onderzoeksassistent**

Met onderwatercamera's die op tijgerhaaien zijn gemonteerd zijn, is een van de grootste zeegrasvelden ter wereld ontdekt. Voor dit onderzoek zijn satelliet- en radiotags, waarmee zeven individuele tijgerhaaien gevolgd werden, gecombineerd met 360-graden-camera's op de haaien. Dankzij de inzet van haaien stuitten onderzoekers op een nog nooit ontdekt zeegrasveld van 92.000 km² bij de Bahama's. Dit spectaculaire resultaat geeft een geheel nieuwe kijk op opties voor *remote sensing* onder water. Naast kennis over habitatgebruik – geheel onverwacht brachten de tijgerhaaien 70% van hun tijd door met zwemmen over zeegrasvelden – leverden de haaien informatie over zeegrasvelden op een veel efficiëntere manier dan mensen dat kunnen. Volgens de onderzoekers opent dit nieuwe deuren, allereerst om dieren zélf in te zetten om hun belangrijkste leefgebieden te laten zien. Deze leefgebieden – zoals in dit geval een enorm zeegrasveld – kunnen daarna bescherming krijgen. Ook verwachten ze dat via zeedieren niet alleen hun foerageergebieden, maar ook de zeebodem in bredere zin verkend zal worden. Niet alleen komen dieren op plekken waar de mens nog nooit geweest is, ook zijn ze veel goedkoper dan operaties met onderwaterrobots of duikers. De ontwikkeling van de zogenoemde *animal-borne* videocamera's gaat razendsnel en is inzetbaar voor veel onderzoeksvragen: van bescherming van grote leefgebieden tot gedrag van soorten of individuen. Wat de dieren zelf van hun 'werk' vinden, vermeldt het artikel niet.

Literatuur

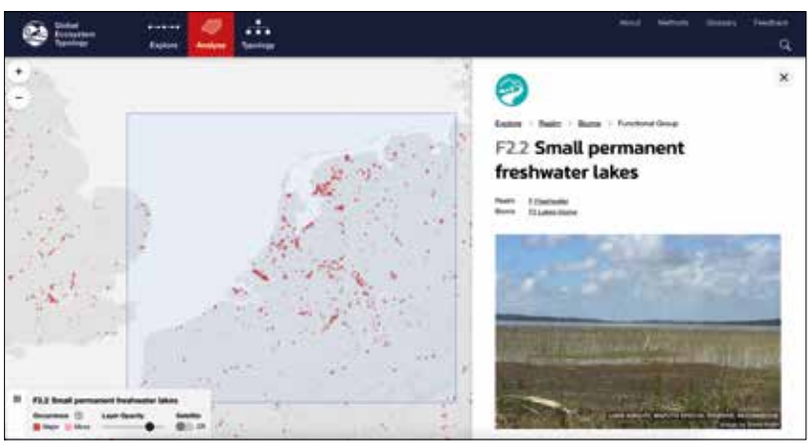
Gallagher, A.J., J.W. Brownscombe, N.A. Alsudairy, A.B. Casagrande, C. Fu, L. Harding, S.D. Harris, N. Hammerschlag, W. Howe, A.D. Huertas & S. Kattan, 2022. Tiger sharks support the characterization of the world's largest seagrass ecosystem. Nature Communications, 13(1):1-10.

Wereldwijde typologie voor de **bescherming van ecosystemen**

In het internationale Biodiversiteitsverdrag (CBD) staat het behouden en bevorderen van biodiversiteit centraal. Daarvoor zijn concrete, wereldwijde instandhoudingsdoelen nodig. Ecosystemen variëren onderling sterk, zowel wat betreft hun soorten en ecosysteemdiensten als in hun draagkracht, reacties op menselijke druk, bescherming en beheer. De instandhoudingsdoelen van het CBD vragen dan ook om een eenduidige wereldwijde classificatie van ecosystemen. Daarom heeft de IUCN afgelopen jaren gewerkt aan een *Global Ecosystem Typology*, die sinds 2022 voor iedereen te raadplegen is via https://global-ecosystems.org.
De achterliggende theorieën en concepten zijn recentelijk beschreven in het wetenschappelijke tijdschrift *Nature*. Als voorbeeld: we nemen een kijkje in Europa, bijvoorbeeld binnen het bioom 'wetlands', en zijn geïnteresseerd in kleine permanente zoetwatermeren. Binnen een paar klikken hebben we desbetreffende habitat op de kaart en krijgen tegelijkertijd informatie (inclusief bronnen) over de belangrijkste kenmerken en stuurfactoren van dit ecosysteem. Een handig instrument om snel te visualiseren waar het ligt en op hoofdlijnen te begrijpen waar het om draait. De typologie omvat op deze manier voor elk type ecosysteem voorspellingen over functies, soorten, risico's en maatregelen. Het plaatst alle ecosystemen van de aarde in één gezamenlijke context met als doel de bescherming en het beheer van biodiversiteit van mondiale naar lokale schaal te verbinden.

Literatuur

Keith, D.A., J.R. Ferrer-Paris, E. Nicholson, M.J. Bishop, B.A. Polidoro, E. Ramirez-Llodra, M.G. Tozer, J.L. Nel, R. Mac Nally, E.J. Gregr & K.E. Watermeyer, 2022. A function-based typology for Earth's ecosystems. Nature (610):513-518.

(Beeld: Global Ecosystem Typology)

Wilde ganzen **profiteren van vuurwerkverbod**

Foeragerende grauwe ganzen.
(Foto: W. Bulach)

Wilde ganzen raken gestrest van vuurwerk. Voor een Oostenrijkse studie zijn 25 grauwe ganzen uitgerust met zenders die hartslag en lichaamstemperatuur registreren als maatstaf voor stress. De resultaten wijzen uit dat vuurwerk ervoor zorgde dat hun hartslag gemiddeld toenam van 63 naar 124 slagen per minuut – bijna een verdubbeling. Ook nam de lichaamstemperatuur van de vogels significant toe. De ganzen hadden ongeveer vijf uur nodig om van de schrik te herstellen. De onderzoekers raden daarom aan om vuurwerk te verbieden in gebieden met veel wilde ganzen en andere dieren.

Literatuur

Wascher, C.A., W. Arnold & K. Kotrschal, 2022. Effects of severe anthropogenic disturbance on the heart rate and body temperature in free-living greylag geese (Anser anser). Conservation Physiology, 10(1).

Wat leeft er in de wetenschappelijke literatuur, waarmee Nederlandse natuurbeheerders hun voordeel kunnen doen? De redactie van De Levende Natuur zoekt het voor u op. Wilt u ook bijdragen aan deze rubriek? Stuur uw bijdrage naar **redactie@levendenatuur.nl**